

TREBALL AL CAP

Prevenió de malalties relacionades amb el treball

Juliol
de 2015
89

 Agència
de Salut Pública

Els casos del trimestre

Entre abril i juny de 2015 es van notificar al Sistema de Vigilància de Malalties Relacionades amb el Treball 138 casos. Gairebé dues terceres parts (63,0%) van afectar dones, mentre que l'edat mitjana va ser de 44,3 anys (DE=10,9) sense diferències entre sexes. Les ocupacions més freqüents van ser personal de serveis i comerç (40 casos), seguits de professionals de la ciència i intel·lectuals (27) i professionals de suport (24 casos). Respecte el país d'origen, un 16,9% havia nascut fora de l'Estat. La patologia més notificada va ser de tipus ansiós-depressiva, amb 101 casos, dels quals 71 van ocórrer en dones. Els trastorns que van seguir en freqüència van ser els musclesquelètics (24 casos). Una quarta part de les persones afectades treballava en empreses de fora de Barcelona i la situació laboral més freqüent va ser la contractació indefinida (84,7%). Finalment, el 77,0% dels treballadors i treballadores estava en situació d'incapacitat temporal en el moment de la notificació.

Els trastorns musclesquelètics són el segon problema de salut relacionat amb el treball més freqüentment notificat a la USL de Barcelona (el 2014 van ser el 24,7% de les notificacions de casos masculins i el 17,3% dels femenins) i els més freqüents de les malalties professionals (el 2014 van correspondre al 75,2% de les malalties professionals amb baixa ocorregudes a Barcelona entre els homes i al 70,2% entre les dones). La Síndrome del canal carpià (SCC) és un dels diagnòstics freqüentment associats al treball. Des de l'inici de la USL s'han notificat 89 casos dels quals el 75,3% han afectat dones. Una de les ocupacions que destaca per la seva freqüència en els casos femenins és la de personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars (una quarta part dels casos ocorreguts en dones). Entre els homes, la SCC es distribueix de manera més homogènia entre diferents ocupacions,

sent les dues més freqüents els peons del transport, descarregadors i similars i els treballadors del formigó, encofradors, ferrallistes i similars (el 15,0% dels casos masculins en cada grup).

A continuació resumim dos casos estudiats a la USL de Barcelona, un ocorregut en una **dona de 40 anys** que treballava en la neteja d'una escola i el segon en un **home de 42 anys** que treballava d'operari de magatzem.

El primer cas va ser notificat per l'**EAP Vila Olímpica 10A** amb el diagnòstic de SCC dret i atrapament cubital al colze del mateix costat. La treballadora estava contractada per una **empresa de serveis** i realitzava la seva feina de **netejadora** en una escola. La seva jornada de treball era de 17:00 a 23:00 de dilluns a divendres, amb 20 minuts de descans. Les seves tasques consistien en netejar amb

Entre les dones amb una SCC notificada a la USL destaquen les treballadores de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars.

una «mopa» els terres de les aules, passadissos, escales, etc. i després fregar-los; ordenar i netejar les taules i altre mobiliari, i netejar un dels vestuaris del gimnàs. En els períodes d'estiu, quan no hi havia alumnes, feia la neteja de les obres que solien fer-se en el centre en aquestes dates.

Uns tres anys abans de la notificació va iniciar dolor a la mà dreta que li irradiava a l'espatlla. Li van diagnosticar una SCC d'intensitat lleu, va fer tractament farmacològic, i no va requerir cap baixa mèdica. Dos anys després li va reparèixer el dolor per la qual cosa va acudir al seu metge del CAP. En l'electromiograma (EMG) d'extremitats superiors es va identificar SCC dreta de grau moderat a sever i predomini sensitiu, neuropatia cubital sensitiva severa per atrapament al colze, SCC esquerra de grau lleuger a moderat, possible neuropatia làbil a la pressió. La pacient va seguir treballant malgrat el dolor i pocs dies després va ser visitada per la mútua que va descartar l'origen laboral del procés. Tres mesos després va presentar un episodi d'ansietat que va requerir una baixa per contingència comuna durant tres setmanes. La treballadora relacionava aquest episodi amb la limitació que li causava el dolor a la mà i braç dret. Tres mesos després de l'alta va requerir una nova baixa per SCC dreta i neuropatia compressiva del nervi cubital. Dos mesos després va ser intervinguda a l'Hospital de l'Esperança mitjançant alliberament del nervi mitjà i cubital drets.

En l'avaluació de riscos del seu lloc de treball constaven com a tasques l'escombrat i "mopeat" de terres, fregat de terres, neteja amb baïeta (en humit o en sec) de superfícies i mobiliari (taules, cadires, prestatgeries, rajoles, lavabos, etc.), buidatge de papereres i retirada de residus. En canvi, no s'identificaven com a riscos ni els moviments repetitius ni les postures forçades, tot i que sí que es feien recomanacions per a la reducció del risc que implícitament hi feien referència, per exemple es recomanava: 1) disposar de dispositius per escórrer el pal de fregar i evitar la realització de moviments repetitius amb aquest, 2) evitar els moviments re-

petitius durant l'ús de pals de fregar o escombres i 3) no adoptar postures inadequades, en la mesura del possible, en el cas que no es pugui moure el mobiliari.

L'estudi de la USL va concloure que la SCC dreta i l'atrapament del nervi cubital a nivell del colze tenien una alta probabilitat de ser una malaltia professional (MP), tenint en compte la clínica, la documentació aportada i el relat de la treballadora, en el què s'identificaven la realització de moviments extrems d'hiperflexió i hiperextensió amb el colze, així com moviments repetits o mantinguts d'hiperextensió i hiperflexió del canell, i d'aprehensió de la mà.

Les recomanacions adreçades al Servei de vigilància de la salut es referien a tres punts: 1) que es valorés si la SCC i l'atrapament del nervi cubital a nivell del colze es tractaven d'una MP i en aquest cas es derivés a la mútua laboral, 2) que s'avaluessin i identifiquessin els riscos al seu lloc de treball i 3) que es prenguessin les mesures correctores adients, incloent la possibilitat que existís limitació per alguna de les tasques a realitzar.

El segon cas es refereix a un pacient que treballava d'**operari de magatzem** i va ser diagnosticat de **SCC** per l'**EAP Guineueta 8F**. Ocupava el mateix lloc de treball des de feia 10 anys, en una **planta química d'elaboració de principis actius per a medicaments**. La seva feina consistia en descarregar els camions que duïen bidons i sacs amb la matèria primera, classificar-los i ubicar-los al seu lloc. Tot aquest procés de mobilització dels bidons i sacs es feia manualment. També preparava les comandes de matèria primera que se sol·licitaven des de la planta, recollia el material elaborat i l'emmagatzemava. L'horari de treball era de 8:00 a 17:00 de dilluns a dijous i els divendres de 8:00 a 15:00.

Dos anys abans de ser notificat el cas, el treballador va iniciar dolor en ambdós colzes, en

zona d'epitròclea. Es va remetre a la mútua per descartar una tendinitis d'origen laboral. En la mútua es va fer una RMN de columna cervical per quadre de cervicobraquiàlgia bilateral. En les conclusions consta que hi havia múltiples imatges de compressió discal en el raquis cervical en el context d'una discopatia degenerativa en C4-C5 on existia una petita hèrnia discal. Per aquest motiu es va derivar al sistema públic de salut. El metge del CAP va indicar rehabilitació pel dolor dels colzes, millorant la simptomatologia al cap d'uns dies. Dos mesos més tard va notar que se li adormien els avantbraços i els dits de les mans (4t i 5è dits de la mà esquerra més que de la dreta), incrementant-se a les nits, fent que es despertés i tenint que sacsejar el braç. Per aquest motiu no havia cursat mai un procés d'Incapacitat Temporal. El treballador va acudir a un traumatòleg particular que va sol·licitar un EMG que es va realitzar en el sistema públic de salut, el resultat del qual va ser de SCC bilateral d'intensitat lleu i de predomini esquerra. Es va descartar neuropatia cubital bilateral a nivell dels colzes així com lesió radicular a nivell cervical.

En l'avaluació de riscos del seu lloc de treball s'identificaven els trastorns musculoesquelètics per manipulació de càrregues i postures forçades, i malgrat no constar els moviments repetitius, es recomanava actuar segons la formació rebuda en temes de moviments repetitius. El treballador manifestava fer exàmens de salut anuals.

L'estudi de la USL va concloure que la SCC tenia una alta probabilitat de ser una malaltia professional, tenint en compte la clínica, la documentació aportada i el relat del treballador. Per altra banda, també es va considerar que el treballador hauria d'ésser considerat com a persona especialment sensible pel risc postural i la manipulació de càrregues tant pel SCC com per la patologia cervical. Així mateix, les recomanacions al Servei de vigilància de la salut van ser: 1) que s'estudiessin els trastorns de salut que patia i en cas de confirmar l'existència d'una malaltia professional es derivés a la mútua, i 2) que s'avaluessin i identifiquessin els riscos al seu lloc de treball i es prenguessin les mesures correctores adients.

L'exposició a vibracions transmeses a les mans, els moviments repetitius i els moviments que requereixen força de la mà o del canell, són factors causals de SCC ben establerts en la literatura científica.

Sabies que:

La SCC està inclosa en el quadre de malalties professionals, concretament en el grup de **malalties provocades per postures forçades i moviments repetitius al treball. Paràlisi dels nervis a causa de la pressió.**

La descripció concreta és la següent:

Síndrome del canal carpià per compressió del nervi medià del canell. Treballs en què es produeixi un recolzament prolongat i repetit de manera directa o indirecta sobre les corredores anatòmiques que provoquen lesions nervioses per compressió. Moviments extrems d'hiperflexió i d'hiperextensió. Treballs que requereixin moviments repetits o mantinguts d'hiperextensió i hiperflexió del canell, de pressió de la mà. Les ocupacions que es posen com exemple són les següents: bugaders, talladors de teixits i material plàstic i similars, treballs de muntatge (electrònica, mecànica), indústria tèxtil, escorxadors (carnissers, escorxadors), hostaleria (cambrers, cuiners), soldadors, fusters, polidors, pintors.

Per saber-ne més:

- Palmer KT. Carpal tunnel syndrome: The role of occupational factors. Best Pract Res Clin Rheumatol. 2011;25(1):15–29. Accessible a <http://1.usa.gov/1ilVRyc>
- Síndrome del túnel carpià. Secretaria de Política Sindical-Salut Laboral. UGT de Catalunya; 2009. Accessible a <http://bit.ly/1KIBPnR>
- Rodríguez Morales D, García Cubero MC, Mena Mateo JM, Silió Villamil F, Maqueda Blasco J. Directrices para la decisión clínica en enfermedades profesionales. Enfermedades profesionales relacionadas con los trastornos musculoesqueléticos-Síndrome del Túnel Carpiano. Madrid: Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo; 2015. Accessible a <http://bit.ly/1MmjkBQ>
- Estudi dels riscos particulars de moviments repetitius, síndrome del canal carpià d'origen laboral. Departament de Treball. Generalitat de Catalunya; 2007. Accessible a <http://bit.ly/1igXMck>

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic, edat i sexe. Abril-juny 2015

	Homes							Dones						
	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	Total	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	Total
Trt. Musclesquelètics	-	2	1	6	4	-	13	-	-	4	3	4	-	11
M. del sistema respiratori	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Trt. mentals i del comportament	1	7	8	9	5	-	30	3	15	23	17	13	-	71
M. sistema nerviós	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
M. de la pell	-	-	-	-	2	-	2	-	-	1	-	-	-	1
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	2
Altres	-	-	1	2	1	-	4	-	-	-	-	1	-	1
Total	1	9	10	19	12	-	51	3	15	29	21	19	-	87

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i ocupació. Abril-juny 2015

	Direcció i gerència empreses	Professionals ciència i intel·lectuals	Professionals suport	Personal administratiu	Personal serveis i comerç	Personal agricultura i pesca	Personal indústria i construcció	Operadors/es instal·lacions i maquinària	Ocupacions elementals	Total
Trt. musclesquelètics	-	4	2	2	7	-	-	2	7	24
M. del sistema respiratori	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Trt. mentals i del comportament	4	21	19	14	32	1	3	1	6	101
M. sistema nerviós	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
M. de la pell	-	-	1	-	-	-	1	-	1	3
Traumatismes i enverinaments	-	1	1	-	1	-	-	-	-	3
Altres	-	1	-	1	-	-	1	1	1	5
Total	4	27	24	17	40	1	5	5	15	138

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i centre notificador. Abril-juny 2015

	Casc Anric	Gòtic	Raval Sud	Raval Nord	Barceloneta	Sant Antoni	Via Roma	Pg. Sant Joan	Casanova-2E	Pare Claret-6A	Pare Claret-6B	Consell de Cent	Bordeta -Magòria	Carreras Candi	Numància	Montnegre 4A	Les Corts	Sant Elies 5B	Marc Aureli 5A	El Carmel	Horta-7D	Sant Rafael	Baix Guinardó	Congrés	Sants	Encants	Camp de Arpa	Ramon Turró	Poblenou	El Clot	Sant Martí-10H	La Pau	Besòs	Vila Olímpica	Rio de Janeiro-8B	Roquetes	Ciutat Meridiana	Chafarinas	Sant Andreu-9D (ZEAP)	Bon Pastor	Trinitat Vella	Sagrada Família	Gaudí	La Sagrera	Les Hortes	Dreta Eixample (2EAP)	Valcarca-Sant Gervasi	Cotxeres de Borbó	Turó 8A-8C	Montnegre-4B	Casernes	Total				
Trt. muscul-esquelètics	-	1	3	3	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	1	24	
M. del sistema respiratori	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
Trt. mentals i del comportament	2	-	1	1	-	1	2	5	1	-	2	1	5	3	3	4	1	1	1	-	2	2	4	3	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1	4	3	4	1	4	1	1	1	2	1	2	1	3	1	2	1	3	1	2	4	101
M. sistema nerviós	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
M. de la pell	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3			
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3			
Altres	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	5			
Total	2	1	4	4	2	4	2	5	1	2	2	1	5	3	3	6	1	1	1	3	3	2	5	4	2	2	2	3	2	2	1	2	2	2	4	4	6	1	5	2	1	2	1	4	4	2	1	4	1	2	5	138				